

Motion till riksdagen
2005/06:U362

av **Gunilla Carlsson i Tyresö m.fl. (m)**

Mellanöstern och arabländerna

1 Innehållsförteckning

1	Innehållsförteckning.....	1
2	Förslag till riksdagsbeslut.....	2
3	Behovet av reformer i Mellanöstern och arabländerna.....	4
4	USA och partnerskapsplanen för ett bredare Mellanöstern- och Nordafrikainitiativ	5
5	EU:s Medelhavspolitik och grannskapsinstrument	5
6	Turkiet.....	7
7	EU och USA tillsammans	7
8	Förutsättningarna för en positiv utveckling.....	8
9	Iran	9
10	Irak	9
11	Fredsprocessen Israel–Palestina	11
12	Libanon	13

Fel! Okänt namn på

2 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige och EU i större utsträckning skall värna och framhäva demokrati och respekt för de mänskliga fri- och rättigheterna i sina förbindelser med arabländerna.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att EU fortsatt skall bidra med frihandel och marknadsekonomiska reformer samt etablerandet av rättsstatliga institutioner i relationerna till länderna i Medelhavsområdet och Mellanöstern.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att EU:s beslut att inleda medlemskapsförhandlingar med Turkiet är välkommet.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att skapa en regional säkerhetsstruktur för hela Gulfregionen samtidigt som regeringarna i Mellanöstern och arabländerna genomför politiska och ekonomiska reformer.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sveriges och EU:s bistånd i större utsträckning skall kanaliseras till det civila samhället och stimulera frivilligorganisationer i Mellanöstern och arabländerna.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att EU:s utvärderingsmekanismer för det multilaterala biståndet skall förbättras.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att EU:s korruptionsbekämpning i mottagarländer skall stärkas.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en ökad samsyn och samverkan mellan EU och USA för att även på högsta politiska nivå låta demokratiutveckling och "state-building" vara prioriterade.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Nato bör kunna spela en mer aktiv roll i det säkerhetsfrämjande arbetet i Mellanöstern.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att OSSE mer uttalat bör främja demokratisering och rättsstatens principer vid sidan av det säkerhetsrelaterade arbetet.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att EU och FN skall stödja de liberala krafter och inte minst kvinnor som vågar ifrågasätta de korrupta och repressiva regimerna i arabländerna.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att välkomna ett ökat svenskt engagemang i Afghanistan inom ramen för det regionala säkerhetsteamet PRT (Provincial Reconstruction Team).

Fel! Okänt namn på

13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om behovet av fortsatt internationell närvaro i Irak för att stödja en fredlig och demokratisk utveckling.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att Sverige, EU och FN på ett kraftfullt sätt skall fördöma de brott mot de mänskliga rättigheterna som pågår i Iran.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att Iran skall ge upp sina kärnvapenambitioner.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att Sverige skall använda redan etablerade kanaler för att sprida mer kunskap om demokrati och de mänskliga rättigheterna, det civila samhällets roll och ägarskapsfrågor i Irak.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att Sverige skall etablera en ambassad på plats i Irak.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att det israeliska tillbakadragandet från Gaza är välkommet.
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att den palestinska myndigheten skall garantera säkerheten i Gaza med stöd från Israel och det internationella samfundet.
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att den palestinska myndigheten uttryckligen och aktivt skall ta avstånd från och motverka de krafter som vill förhindra en fredlig och stabil utveckling i regionen.
21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att utbyggnaden och expansionen av israeliska bosättningar på Västbanken är oacceptabel.
22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om en framtida demokratisk palestinsk stat med respekt för de mänskliga rättigheterna och en fungerande ekonomisk och säkerhetspolitisk infrastruktur.
23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om behovet av kraftfulla åtgärder mot korruption och maktmissbruk i de palestinska områdena.
24. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att israeler och palestinier skall kunna leva sida vid sida under fredliga förhållanden och inom säkra och erkända gränser.
25. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att öka pressen för slutliga statusamtal mellan Israel och Palestina.
26. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att Hamas och Islamska Jihad skall avväpnas.
27. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att EU skall vara berett att mer aktivt bidra med insatser för att garantera säkerheten i Mellanöstern.
28. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att det internationella samfundet långsiktigt skall stödja ett självständigt Libanon och en fredlig utveckling i regionen.

Fel! Okänt namn på

3 Behovet av reformer i Mellanöstern och arabländerna

Mellanöstern präglas i hög grad av arabvärldens diktaturregimer. Diktaturregimerna i denna region är ett problem i sig men också den underutveckling som det totalitära förtrycket av den enskilde medborgaren leder till.

Ekonomisk och politisk liberalisering har motverkats och globaliseringen har inte lyckats bryta upp befintliga strukturer. Merparten av de arabiska regimerna har med våld, förtryck och hot mot den egna befolkningen lyckats behålla monopol över landets resurser, men har generellt misslyckats med att försäkra människorna såväl hälsoreformer, välfärd och utbildning som politisk delaktighet och legitima beslutsprocesser med stabila politiska institutioner och en fungerande rättsstat.

Egypten, Iran, Saudiarabien och Syrien är länder som vid en första anblick kan uppfattas som starka maktutövare. Men bristen på, eller i vissa fall avsaknaden av, en maktutövning som kommer den egna befolkningen till del medför stark känsla av utanförskap och brist på möjlighet att påverka. Detta ökar risken för intern osäkerhet och regional instabilitet i form av underliggande och uppblussande konflikter mellan etniska grupper samt framväxt av internationell terrorism.

Utmaningarna för regionen är stora. I ”Arab Human Development report 2004” drar t.ex. den av FN tillsatta gruppen arabiska forskare slutsatsen att situationen för frihet och god samhällsstyrning i arabvärlden varierar från bristfällig till allvarligt bristfällig. Samtidigt definieras regionens problem som tre underskott: för lite frihet, för lite jämställdhet och för lite kunskap.

Trots sporadiska förbättringar, är situationen för de mänskliga rättigheterna i arabvärlden totalt sett allvarlig och på väg att försämrats ytterligare. Genom att begränsa frihet och rätt till politiskt och medborgerligt deltagande hindrar auktoritära regimer oppositionella krafter framväxt som skulle kunna utmana den sittande makten. Även de konstitutionella rättigheterna kränks då auktoritära regimer tar kontroll över lagen och manipulerar den i syfte att stärka greppet om makten.

Bristen på öppenhet och fria medier hindrar diskussion och utveckling. Utbildningssystemen har inte lärt ut kritiskt tänkande, och ungefär hälften av alla arabiska kvinnor är analfabeter. Mindre än 1,6 procent har tillgång till Internet, vilket är mindre än någon annanstans i världen. För att vi skall förebygga en fortsatt radikaliserings av ungdomar i regionen är utbildningsmöjligheter en avgörande faktor. Arabvärlden har mindre forskning och färre innovationer än snart sagt varje annan region i världen. Den ekonomiska politiken hämmar företagsamheten, med överdriven byråkrati och hårt reglerad arbetsmarknad. Skyddet för äganderätten är svagt och för många kvinnor obefintligt. Länderna präglas av stark protektionism, korruptionen är utbredd och det ekonomiska utbytet är svagt och försämrats. Utländska direktinvesteringar, förutom området för fossila bränslen, är minimala och den samlade exporten från Nordafrika, Mellanöstern och Centralasien har minskat från 13,5 procent

av världens totala export 1980 till blott 4 procent i dag. Globaliseringen i alla dess delar har gått arabvärlden förbi.

I många arabländer där oljeinkomsterna utgör en betydande del av landets ekonomi har resurserna tilldelats och fördelats mellan ett fåtal, vilket lett till framväxten av en ekonomisk och politisk elit. Flera av dessa länder styrs av auktoritära regimer med stöd från militär och säkerhetstjänst, vilka gemensamt har begränsat den politiska, ekonomiska och sociala mångfald och aktivitet som utgör grunden i ett civilt rättssamhälle. Kombinationen av relativt välstånd från stora oljeinkomster och ett statiskt samhälle med stagnerande ekonomier kan leda till ökad instabilitet. Människors förhoppningar växer av den utbildning de får och det välstånd de kan se, men dessa infrias inte. Detta skapar frustration i en miljö med extremt hög arbetslöshet – inte minst hos ungdomar – och missnöjet kan lätt exploateras av religiösa auktoriteter. På så sätt kan en grogrund för extremism och fundamentalistisk islam grundläggas.

4 USA och partnerskapsplanen för ett bredare Mellanöstern- och Nordafrikainitiativ

I den säkerhetspolitiska miljö som präglas av nya typer av hot i form av internationell terrorism och spridning av massförstörelsevapen har det vuxit fram en insikt från amerikansk sida om behovet av reformer i arabstaterna. Detta manifesteras främst i den USA-stödda partnerskapsplanen för ett bredare Mellanöstern- och Nordafrikainitiativ (BMENA).

Initiativet för BMENA syftar till att genom bilateralt och regionalt samarbete främja demokrati, stärka utbildning genom insatser för att bekämpa analfabetism samt skapa jobb och främja tillväxt genom stöd och finansiering av företagande. Genom att söka partners i regionen, såsom företagsorganisationer, och utgå ifrån varje lands förutsättningar hoppas USA kunna förbättra ländernas utvecklingsförmåga, men också främja säkerheten i regionen.

5 EU:s Medelhavspolitik och grannskapsinstrument

EU:s politik för Mellanöstern har hittills fokuserat på handel och finansiellt stöd. Europas oljebehov och oro för att oroligheterna i Mellanöstern skall sprida sig till länderna runt Medelhavet har medfört att värmandet om diplomatiska och ekonomiska relationer och bevarande av rådande maktförhållanden många gånger har satts framför kraven på demokrati och respekt för de mänskliga rättigheterna. Denna inställning har bidragit till ett minskat tryck på politiska reformer och politisk stagnation. Till skillnad från Öst- och Centraleuropa, där EU mer aktivt har bidragit till en tillskyndande demokratise-

Fel! Okänt namn på

ring, har regimerna i Mellanöstern och arabländerna i alltför hög grad lämnats ifred.

Vi menar att Sverige och EU i större utsträckning skall värna och framhäva demokrati och respekt för de mänskliga fri- och rättigheterna som grund för samhällelig utveckling i sina förbindelser med arabländerna. EU skall även fortsätta att politiskt bidra med frihandel och marknadsekonomiska reformer samt etablerandet av rättsstatliga institutioner. Detta gäller inte minst EU:s relationer till länderna i Medelhavsområdet och Mellanöstern.

EU:s Medelhavspolitik, eller den s.k. Barcelonaprocessen från 1995, som innebär att alla Medelhavets kustländer från Marocko i väster till Syrien i öster erbjuds partnerskap med EU med målet om frihandel till år 2010, är ett viktigt instrument för att främja en utveckling mot demokrati och respekt för de mänskliga rättigheterna i dessa länder.

Det viktigaste i detta initiativ är inte enbart samarbetet mellan EU och respektive land utan också att det syftar till att skapa ett samarbete mellan arabländerna. Genom återkommande ministermöten, de återkommande möten som sker inom ramen för den parlamentariska församlingen Euro-Mediterranean Parliamentary Assembly (EMPA) samt MEDA-bistånd finns strukturer och forum för ökad integration och samförstånd.

I samband med EU:s utvidgning i maj 2004 har EU fått nya grannar. För att möjliggöra ett gränsöverskridande, regionalt samarbete kring den utvidgade unionens yttre gräns har ett grannskapsinstrument utvecklats i form av den europeiska grannskapspolitiken (ENP). För detta ändamål står finansiella EU-instrument till förfogande såsom Interreg, Phare- och Tacisprogram samt Cards och Meda. I likhet med USA:s initiativ rörande BMENA framhålls vikten av att stärka de mänskliga fri- och rättigheterna, behovet av starka demokratiska institutioner samt ett ökat samarbete på det rättsliga och säkerhetspolitiska området. Den ökade kontakten skall ta sig uttryck i en ökad utbildnings- och forskningssamverkan, ett ökat kulturutbyte samt genom politiska och mediala kontakter på olika nivåer. Vi välkomnar denna utveckling.

Ambitionen är även att EU:s grannskapspolitik skall kompletteras med gemensamt utvecklade strategier för varje enskilt land. I samband med antagandet av EU:s nya långtidsbudget för 2007–2013 kommer en finansiell översyn av befintliga instrument att aktualiseras.

EU bör i större utsträckning bidra till kunskapsöverföring och mötesplatser för individer och organisationer som vill utveckla sina länder. En hel del görs redan nu, ett exempel är Anna Lindh Euro-Mediterranean Foundation for the Dialogue between Cultures i Alexandria. Medel avsatta för demokratispridning och konfliktförebyggande är ofta minimala jämfört med vad som traditionellt satsas på försvars- och säkerhetspolitiska insatser.

6 Turkiet

Natolandet Turkiet är strategiskt mycket viktigt. Med grannar som Grekland, Bulgarien, Georgien, Armenien, Iran, Irak och Syrien är landet en buffert och brygga mellan det kristna Europa och det överlag muslimska Mellanöstern.

Vid EU:s ministerrådsmöte den 2–4 oktober 2005 beslutades att inleda medlemskapsförhandlingar med Turkiet, något som för första gången ställdes i utsikt för 40 år sedan.

Vi välkomnar EU:s beslut att inleda medlemskapsförhandlingar med Turkiet. Det medför att det turkiska regeringspartiet AKP, som redan har genomfört omfattande reformer för de mänskliga fri- och rättigheterna, demokrati, rättsstat och marknadsekonomi, kan fortsätta i samma anda och riktning. Dessutom sänder beslutet signaler till andra reformkrafter, såsom de i Öst- och Centraleuropa (exempelvis Ukraina) och i arabvärlden (exempelvis Libanon), att EU fortsatt avser att ta ansvar för vidare utvidgning och politiskt engagemang i omvärlden.

7 EU och USA tillsammans

En sammanhållen EU-politik är det bästa sättet att konstruktivt kunna bidra till transatlantiska åtaganden för Mellanöstern. Utmaningen ligger i att skapa en regional säkerhetsstruktur för hela Gulfregionen samtidigt som regeringarna i Mellanöstern genomför politiska och ekonomiska reformer. Politiken måste ha en bredd eftersom säkerhet bara kan uppnås genom utveckling. Sveriges och EU:s utvecklingsbistånd bör t.ex. kombineras med handelspolitik, freds- och säkerhetsfrämjande insatser, skuldavskrivningar samt kunskapsöverföring för en öppen och effektiv statsförvaltning i dessa länder.

De nuvarande EU- och USA-strategierna för regionen måste kompletteras med en starkare satsning på demokratispridning, bland annat på gräsrotsnivå. Det är därför viktigt att stöd för utveckling kanaliseras till det civila samhället och stimulerar frivilligorganisationer, vid sidan av utbytet på regerings- och parlamentsnivå. Parallellt med detta måste EU:s utvärderingsmekanismer för det multilaterala biståndet förbättras och korruptionsbekämpningen i mottagarländerna stärkas. Det skall vara en självklarhet att i kontakterna med regimerna ständigt påpeka vikten av att demokrati och de mänskliga fri- och rättigheterna respekteras, inte minst värnandet om minoriteter. En ökad samsyn och samverkan mellan EU och USA är angelägen, för att även på högsta politiska nivå låta demokratiutveckling och ”state-building” vara prioriterade.

Samtidigt är det av avgörande betydelse att reformviljan kommer från samhället självt. Det går inte att påtvinga demokrati och nya styrelseskick. Reformförändringarna måste stimuleras utifrån varje lands enskilda förmåga. Vidare måste långsiktigheten i åtaganden och ambitioner bygga på ett generationsskeende snarare än mandatperiodsintervall.

Det är rimligt att Nato i egenskap av transatlantisk organisation spelar en mer aktiv roll i det säkerhetsfrämjande arbetet i Europas närområde, såsom

Fel! Okänt namn på

Mellanöstern. Med OSSE:s ländervisa bredd bör organisationen kunna användas för att EU:s medlemsländer och USA i samverkan med andra, mer uttalat skall främja demokratisering och rättsstatens principer vid sidan av säkerheten.

8 Förutsättningarna för en positiv utveckling

Det finns exempel på att det rör sig i positiv riktning i Mellanöstern. I idéinstitutet Timbros briefing paper 1/2005 talas det om "arabisk vårrevolt och reform i Mellanöstern".

Vi har t.ex. sett en fredlig revolution i Libanon där landets odemokratiska ledare har avsatts av den libanesiska befolkningen som tröttnat på korruption och maktmissbruk. Syrien tvingades under våren 2005 att i enlighet med FN-resolution 1559 dra tillbaka sina trupper från Libanon, och därefter har det hållits parlamentsval som har kunnat genomföras i förhållandevis god demokratisk ordning. Fortfarande återstår dock avvärpning av samtliga milisgrupper.

Med ett nytt palestinskt ledarskap efter Arafats död och det israeliska tillbakadragandet från Gaza har ett första steg mot genomförande av kvartettens färdplan inletts och förnyat hopp om en fredlig utveckling förhoppningsvis givits.

I Saudiarabien har lokalval för första gången genomförts, förvisso bara för män. I Kuwait, Marocko och Jordanien har folkliga protester kunnat noteras och bl.a. kvinnors rättigheter diskuterats. Marocko är ett exempel på hur en ny familjelagstiftning har genomförts, som förhoppningsvis kan komma att bana väg för reformer på fler områden. Algeriet, Tunisien och Jemen har haft presidentval där motkandidater har tillåtits, om än de sittande makthavarna har haft mediernas och statsapparatus stöd. Det finns en känsla och en gryende rörelse med inte minst kvinnor och liberala krafter i förgrunden som utmanar och ifrågasätter de korrupta och repressiva regimerna. Dessa krafter behöver ytterligare förstärkas, med stöd från EU och det internationella samfundet.

MR-situationen i Iran är alltså fullständigt oacceptabel. Att på fredlig väg avvärja kärnvapenhotet från den slutna iranska diktaturregimen kommer att vara en av de viktigaste uppgifterna som det internationella samfundet står inför under de kommande åren. Samtidigt finns en betydande potential för demokratiska rörelser för Iran, inte minst bland många exiliranier, men också med landets historiska erfarenheter. Det senaste presidentvalet var dock ett betydande bakslag för oss som velat se mer reformer och ett mindre slutet Iran.

I Afghanistan och Irak är de val som har genomförts positiva demokratiska landmärken. Det behövs dock fortsatt en stark internationell närvaro för att kunna bygga demokrati och fungerande stater. I Afghanistan är Sverige direkt involverat och planer finns att Sverige skall överta ansvaret för det regionala säkerhetsteamet PRT (Provincial Reconstruction Team). Vägen till funge-

rande demokrati och rättsstat är lång och uppgiften att bistå med utvecklandet av politiska institutioner, överkomma krigsherrar, drog- och människohandlare och kvarvarande talibanfästen ett långsiktigt åtagande. Vi ser positivt på att Sverige ökar sitt engagemang i Afghanistan och inser att tidsutdräkten kan bli betydande för svenska insatser.

Med valet till övergångsparlament har Irak tagit ett första steg mot en demokratisk utveckling. Samtidigt fortsätter våldet att präglade det irakiska folkets vardag. Det internationella samfundets närvaro och engagemang i Irak kommer fortsatt att vara nödvändigt för att stödja majoriteten irakier som vill se en fredlig och demokratisk utveckling.

9 Iran

Iran är i en klass för sig när det gäller brott mot de mänskliga rättigheterna. Trots att Iran har ratificerat konventionen om medborgerliga politiska rättigheter; konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter; konventionen om avskaffande av alla former av rasdiskriminering samt konventionen om barns rättigheter, fortgår kränkningarna mot enskilda människor och den enskilde har små eller inga möjligheter att skydda sig. De grymma bestraffningar som utdöms i guds namn enligt "sharia" gäller t.ex. vid brott relaterade till sex och otrohet eller rikets säkerhet. Sverige, EU och FN skall på ett kraftfullt sätt fördöma de brott mot de mänskliga rättigheterna som pågår i Iran.

Den iranska regimen har tydliga kärnvapenambitioner. Landet utgör också ett hot mot Israels säkerhet. Iran måste förmås att snarast återuppta den suspendering av all anriktningsverksamhet som landet frångick i början på augusti 2005. Omfattande förhandlingar har av EU förts med Iran och med stöd från USA. Genom ett samlat internationellt agerande, inom ramen för FN:s institutioner, kan press sättas på Iran att ge upp sina kärnvapenambitioner.

10 Irak

Utvecklingen i Irak kommer att ha stor betydelse för frihetens och demokratis framtid i Mellanöstern och arabvärlden. Tyvärr finns det många anledningar att känna betydande oro inför kommande folkomröstning om Iraks nya konstitution den 15 oktober 2005 och de allmänna val som skall hållas senast den 31 december 2005. Det största hotet är utan tvekan det bristande säkerhetsläget. Vissa säkerhetspolitiska analytiker sträcker sig så långt som att hävda att det föreligger en risk för inbördeskrig. Det är en oro som måste tas på största allvar.

Den största andelen våldshandlingar utförs idag i den så kallade Sunnitriangeln norr och nordväst om Bagdad. Våldet har ökat i staden Mosul och det har även förekommit attacker i södra Irak. Det finns starka krafter som mot-

Fel! Okänt namn på

verkar en fortsatt fredlig och demokratisk utveckling. Genom självmordsattentat, kidnappningar och sabotage försöker de förhindra återuppbyggnaden av Irak. Det kan ta många år innan situationen stabiliseras.

Den amerikanskledda koalitionen bistår alltså de irakiska styrkorna i det säkerhetsfrämjande arbetet. Riskerna är stora att vi fortsatt kommer att få se olika självmordsattacker och terrordåd, vilka kommer att öka i intensitet vid tiden för folkomröstningen om konstitutionen samt de allmänna valet. Inför valet till övergångsparlament den 30 januari 2005 utfärdade t.ex. dåvarande terrorledaren Abu Musab al-Zarqawi, med kopplingar till terrornätverket al-Qaida, en öppen krigsförklaring mot valet. Det omfattande våldet försenade även valförberedelserna och medförde robusta säkerhetsarrangemang kring valet.

Att många irakier från de sunnidominerade delarna av landet valde att stanna hemma i protest, har visat sig vara en försvårande faktor i förhandlingarna om Iraks nya konstitution. Det låga valdeltagandet bland sunniaraberna har medfört att den sunniarabiska minoriteten i dag är underrepresenterad, med en förstärkt, utbredd känsla av marginalisering och utanförskap i arbetet för en demokratisk utveckling.

Samtidigt är det viktigt att inte glömma att valet till övergångsparlament kunde genomföras, trots de osäkra och svåra förutsättningarna som gavs. Valet till övergångsparlament i Irak innebar att landet tog de första stegen mot demokrati. Många enskilda människor trotsade våld och terrorism och utövade sin rättighet att antligen påbörja det mödosamma arbetet att bygga institutioner och demokrati.

Den irakiska civilbefolkningens vilja att bygga ett fritt och demokratiskt Irak måste understödjas. Det viktiga är nu att Sverige och EU fortsatt kan visa ett tydligt och mer konstruktivt politiskt engagemang för att bistå i återuppbyggnaden och demokratiseringsprocessen i Irak.

Ett gemensamt godkännande av en konstitution som håller ihop landet och bygger på respekten för de mänskliga rättigheterna och demokrati vore ytterligare ett steg i rätt riktning. Många av de sunniarabiska medlemmarna i övergångsparlamentet har dock hittills aviserat att de inte kan ställa sig bakom det förslag som har skickats till FN som det ser ut. Förslaget kommer att tryckas upp och distribueras till Iraks invånare inför folkomröstningen. Om två tredjedelar av de röstande säger nej i 3 av landets 18 provinser faller förslaget.

Vi vill att Sverige skall vara en pålitlig partner till Irak och aktivt bidra till återuppbyggande och etablerande av säkerhet. Framför allt gäller det att använda redan etablerade kanaler för att kunna sprida mer kunskap om demokrati och de mänskliga rättigheterna, det civila samhällets roll och ägarskapsfrågor. Samtidigt är det viktigt att minska risken för konfliktytor mellan olika grupper. Förutsättningarna för en positiv utveckling är en växande ekonomi, med möjligheter till välstånd och en fungerande rättsstat med skydd för minoriteter. De många exilirakier som fått en fristad i Sverige och som personligen bidrar till hopp och tillväxtförmåga i Irak, kan spela en viktig roll, liksom svenska företag som är verksamma i landet.

Ännu har inte Sverige, till skillnad från många andra europeiska länder, lyckats med att etablera en ambassad på plats. Den ökade biståndsramen och en framtagen Irakstrategi vittnar om probleminsikt, men alltför lite genomförs, inklusive ett alltför begränsat besöksutbyte. Vi vill se ett starkt svenskt engagemang för det irakiska folket.

11 Fredsprocessen Israel–Palestina

De senaste åren har varit de mörkaste i Mellanösternkonflikten sedan 1980-talet, med tusentals döda israeler och palestinier. Ekonomierna på ömse sidor går kräftgång, där Israels exportinkomster minskar och där Palestinas BNP har fallit med 40 procent. Arbetslösheten på Västbanken och Gaza ökar och ligger i dag mellan 20 och 30 procent.

Terroristattackerna förgiftar stämningen på båda sidor. I Israel vågar människor inte gå ut eller låta barnen åka buss av befogad oro för att de skall dödas eller bli svårt skadade i en terroristattack. Även på den palestinska sidan är risken stor att dödas eller skadas under jakten på terrorismen. Terroristattackernas syfte är just att skada fredsprocessen. De utförs av krafter som inte accepterar Israels existens. Den senaste tiden oroligheter på de palestinska områdena vittnar om krafter som uppenbart vill skapa kaos och osäkerhet, och kringskära mandatet för det nya palestinska ledarskapet.

Omvärlden (FN, USA, EU och Ryssland – som kallas kvartetten) har enats om den s.k. färdplanen som slår fast grundförutsättningarna för fredsprocessen. Den baseras på FN-resolutionerna 242 och 338, som anger de territoriella förutsättningarna. De tre centrala elementen är omedelbart stopp för terrorangreppen mot Israel, omedelbart stopp för nya bosättningar och etablerandet av en palestinsk stat 2005.

En självständig palestinsk stat skulle ha en folkrättslig förpliktelse att kontrollera sitt territorium så att inga angreppshandlingar kan ske över dess gränser. Det är samma skyldighet som t.ex. Egypten och Jordanien har att kontrollera sin gräns.

Den säkerhetsbarriär som Israel uppför har enligt dess regering förhindrat flera terrordåd. Men Israel måste förstå att omvärlden inte kan acceptera en sträckning av muren som inte följer 1967 års gränsdragning och som i sina delar avsevärt försvårar förutsättningarna att skapa drägliga levnadsförhållanden för människorna som direkt berörs. Att slå sönder näringsstrukturer och naturliga mötesplatser för palestinier, men även israeler tjänar i längden inte Israels syften.

Det förtvivlade läget gör att något måste ske. Det kan inte fortsätta med en ockupation utan slut, vilket leder till att också goda nationalistiska krafter kommer att vända sig mot ockupationsmakten. Det är därför extra välkommet att det israeliska tillbakadragandet från Gaza kunde genomföras som planerat. Vid midnatt det 17 augusti 2005 gick tidsfristen för de israeliska bosättarna i Gaza ut. En majoritet av bosättarna hade då redan lämnat området, men de som vägrade fick evakueras med hjälp av israelisk polis och militär. Utrym-

Fel! Okänt namn på

ningen gick förhållandevis smidigt och måste ses en framgång samt är ett konkret bevis på att Israel är positivt till fredsprocessen.

Den israeliska utrymningen av bosättningarna på Gaza kan utgöra ett första steg mot ett slut på den israeliska ockupationen av de palestinska områdena. Fortfarande finns cirka 240 000 bosättare på Västbanken. Bosättningarna med tillhörande installationer som vägar och skolor samt det militära skyddet kostar israeliska staten enorma summor. Enligt undersökningar stöder en klar majoritet av Israels befolkning utrymningen av bosättningarna.

Tillbakadragandet av bosättningarna på Gaza har inledningsvis lett till instabilitet och osäkerhet. Den palestinska myndigheten måste nu garantera säkerheten i Gaza, med stöd från Israel och det internationella samfundet. Det är även viktigt att den palestinska myndigheten uttryckligen och aktivt tar avstånd från och motverkar de krafter som vill förhindra en fredlig och stabil utveckling i regionen. Terrordåden mot Israel måste upphöra. En bibehållen säkerhet i Gaza och ett upphörande av terrordåd kommer att vara viktiga förutsättningar för att Israel skall kunna fullfölja sina åtaganden inom ramen för färdplanen och dra sig tillbaka även från Västbanken. Utbyggnaden och expansionen av israeliska bosättningar på Västbanken är oacceptabla, vilket fortsatt skall påtalas av kvartetten. Många folkrättsliga och andra juridiska frågor måste lösas.

Valet i de palestinska områdena är ett annat steg i rätt riktning. Det kan visa vägen mot en framtida demokratisk palestinsk stat med en fungerande ekonomisk och säkerhetspolitisk infrastruktur. Detta kräver ett omfattande stöd från det internationella samfundet, där vi också ställer krav på en fungerande demokrati, respekt för de mänskliga rättigheterna samt kraftfulla åtgärder mot korruption och maktmissbruk.

Israels premiärminister Ariel Sharon, som modigt beslutat om tillbakadragandet i Gaza, har lyckats avvärja tidigarelagda val i Israel. Det ger utrymme för fortsatta ansträngningar. För att få stöd för sin politik måste Sharon kunna visa att säkerheten för israelerna nu ökar. Samtidigt är den palestinska presidenten Mahmoud Abbas hårt trängd inför stundande val. Det regerande Fatah-partiet uppfattas som korrupt och förstelnat och utmanas i de kommande valen av Hamas politiska gren som genom socialt arbete och hårdför retorik erbjuder ett alternativ. Den militanta islamiska organisationen Hamas är terrorstämplad av EU. Med direkta våldsaktioner försöker rörelsen skapa sig ett ökat utrymme i de palestinska områdena. Den senaste tiden har också direkta aktioner i de palestinska områdena skapat ökad instabilitet. Situationen på ömse sidor kan åter lätt försämrats och våldsspiralen öka.

Omvärlden måste hålla i färdplanen för fred så att en palestinsk stat tydligt kan ge det palestinska folket eget ansvar för landets utveckling och för säkerhetssituationen inom landet och vid dess gränser. Målsättningen måste fortsätta vara att israeler och palestinier skall kunna leva sida vid sida under fredliga förhållanden och inom säkra och erkända gränser. Inget land har rätt att låta terror utgå från sitt territorium. Israels rätt till erkända och säkra gränser och en fredlig utveckling skall vara en grundsten i unionens politik för Mellanöstern. Även det palestinska folket har rätt till en egen stat som har erkända och säkra gränser.

Sedan mars 2004 har det dock i princip inte skett några förhandlingar och kvartetten uppfattas som passiv. Inte heller vid det senaste kvartettmötet i New York framkom något nytt i substans. EU måste vara pådrivande för att tillföra ny energi till fredsprocessen. Bästa sättet för EU att åstadkomma detta är att ha en gemensam strategi och handlingslinje.

Egypten, som fruktar instabilitet vid sina egna gränser, har velat bidra med förslag om vapenvila och genom att hjälpa palestinska myndigheten med att omstrukturera palestinska säkerhetstjänsten. Detta måste kvartetten understödja.

USA har en nyckelroll när det gäller att stimulera förhandlingar och har tillsammans med Storbritannien ansvaret för den övergripande säkerheten i hela Mellanöstern. Bushadministrationen bör nu öka pressen för slutliga statusamtal, bidra till att avvärpa Hamas och Islamska Jihad och i ett första skede frysa de judiska bosättningarna på Västbanken. För EU är det viktigt att dels understödja denna process, dels fullfölja Barcelonaprocessen, som syftar till frihandel med såväl Israel som Palestina och deras grannar år 2010. Palestinas möjligheter att utvecklas av egen kraft och inte fortsätta att vara beroende av understöd från omvärlden är till stor del avhängigt av marknadstillträde till EU.

EU måste vara berett att mer aktivt kunna bidra med insatser för att garantera säkerhet. Samtidigt bör direkta utvecklingsprojekt initieras på plats i Palestina. Det gäller att stimulera handel och investeringar, men också att säkerställa varor och personers rörlighet och tillträde till hamn och flygplats. Att få igång den lokala ekonomin, minska arbetslösheten och öka förutsättningarna för ett ekonomiskt bärkraftigt Palestina är avgörande för att palestinierna skall kunna känna framtidstro.

12 Libanon

Under inhemska och internationella påtryckningar tvingades Syrien efter 29 års okkupation att i våras militärt dra sig tillbaka från Libanon. Det internationella samfundet måste nu långsiktigt stödja ett självständigt Libanon och en fredlig utveckling i regionen. I samband med trupptillbakadragandet har Syriens ambassadör för relationer till Libanon meddelat att Syrien överväger att öppna en ambassad i Beirut. Det vore ytterligare ett steg i rätt riktning. För svensk del har regeringen meddelat att den inte har några planer på att återöppna ambassaden i Beirut. Det är olyckligt eftersom det skulle förenkla och underlätta livet för många libanesiska medborgare. Det är dessutom uppseendeväckande att Sverige är ett av de få EU-länder som stängt ambassaden i Beirut och väljer att hänvisa libaneser till den svenska ambassaden i Syrien. I takt med att Libanon återfår sin suveränitet och till och med Syrien överväger att öppna en ambassad i Beirut ter det sig alltmer märkligt att Sverige skulle insistera på att hänvisa libaneser till Syrien. Regeringen bör verka för att svenska ambassaden i Libanon återöppnas så att libanesiska medborgare därmed skall slippa vända sig till ambassaden i Damaskus.

Fel! Okänt namn på

Stockholm den 5 oktober 2005

Gunilla Carlsson i Tyresö (m)

Göran Lindblad (m)

Björn Hamilton (m)

Rolf Gunnarsson (m)

Göran Lenmarker (m)

Ewa Björling (m)

Karin Enström (m)

Henrik S Järrel (m)